

Юринець Оксана
кандидат економічних наук
доцент кафедри менеджменту організацій
Національного університету «Львівська політехніка»

КАРПАТСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Інтенсивність євроінтеграційного процесу в Україні значною мірою залежить від запровадження нових механізмів та інструментів сприяння регіонального розвитку, які не лише стимулюють розвиток прикордонних територій нашої держави, а й інтегрують її до загальноприйнятих у ЄС форм регіонального співробітництва. Діяльність єврорегіонів є важливою складовою загальноєвропейської системи пріоритетів, практична реалізація котрих має своєю кінцевою метою інтеграцію держав через інтеграцію регіонів. Однак з огляду на європейські перспективи України, актуальним напрямом її міжнародної співпраці є розбудова єврорегіонів як важливого етапу до набуття статусу повноцінного члена Європейського Союзу. Діяльність єврорегіонів не лише активізує процес інтеграції, але й виконує роль своєрідного консолідуючого простору для узгодження правових і законодавчих систем країн, які інтегруються.

Єврорегіони і на сьогодні залишаються найбільш поширеною формою транскордонного співробітництва, яку підтримує Україна. Першим із подібних проєктів став Карпатський Єврорегіон (КЄ), заснований у 1993 р. у м. Дебрецені (Угорщина), який об'єднує 19 територіально-адміністративних одиниць Польщі, Угорщини, Румунії, Словаччини та України. Позаяк з українського боку до єврорегіону увійшли Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецькі області, то він значною мірою стимулює розвиток західних регіонів української держави. Передумовами його створен-

ня слугували зміна геополітичної ситуації в Центральній та Східній Європі, а також прийняття низки документів, спрямованих на стимулювання міжнародного регіонального співробітництва, головно, Мадридської Конвенції про ТКС. Варто виокремити й особливості Карпатського Єврорегіону як інструменту транскордонної діяльності. Насамперед, це перша такого формату організація, створена на теренах колишнього соціалістичного табору. Регіони, які входять до складу КЄ, пов'язані спільним історичним минулим, культурними, геополітичними та економічними зв'язками. Разом з тим, усі вони різняться ресурсним потенціалом та рівнем економічного розвитку, більше того – є депресивними територіями власних країн за соціально-економічними показниками.

Діяльність КЄ підтримують такі міжнародні інституції, як ОБСЄ, РЕ, ЄБРР і МБРР, а також організаційно-правові структури та постійні робочі комісії згаданої асоціації. Основні проекти, які реалізуються в межах регіону, спрямовані на провадження спільних наукових досліджень, організацію міжнародної торгівлі, утворення національного парку Східних Карпат, освіту та підтримку туризму[6, с.267]. У геополітичному сенсі найважливіше завдання функціонування КЄ полягає у сприянні європейської інтеграції України, позаяк загалом національному масштабі він активізує регіональний вимір європейської інтеграції.

Така форма транскордонної співпраці, безперечно, має позитивні наслідки в економічній та соціо-гуманітарній сферах. З-поміж найбільш вдалих проектів, зреалізованих у межах Карпатського Єврорегіону, варто виокремити створення Асоціації університетів КЄ, міжнародного туристичного маршруту «Карпатський регіон» тощо. Важливою для розвитку української частини КЄ також є технічна допомога ЄС, яка передбачає можливість отримання грантів на задоволення потреб місцевого розвитку. До прикладу, використання такого інструментарію дозволило Львівській ОДА втілити декілька

програм, зокрема: «Відновлювальні джерела енергії – рецепт покращення якості природного середовища на території Любачівського повіту Яворівського району» (145 тис. євро); «Любачів – Яворів: два потенціали, спільний шанс» (680 тис. євро); «Підвищення ефективності транскордонної системи реагувань на екологічні ризики: Томашів – Любельський – Жовква - Сокаль» (344 тис. євро); «Розвиток транскордонної системи захисту від загроз природного характеру на польсько-українському кордоні» (455 тис. євро) [1, с.84]. Однак, аналізуючи пріоритетні напрями розвитку Єврорегіону «Карпати», слід виокремити і той факт, що більшість проектів, які реалізуються в його межах, спрямовані на підтримку культури, освіти і туризму. Проте зазначені сфери не є бюджетоутворюючими для української економіки і суттєво не впливають на показники економічного зростання західних регіонів України. До прикладу, лише невелика частка проектів Програм Європейського інструменту сусідства і партнерства (ЄІСП) була спрямована на розвиток інфраструктури регіонів прикордоння Українських Карпат, а більша – стосувалася розвитку соціо-гуманітарних сфер цього регіону [4]. Використовуючи можливості територіальної співпраці у рамках КЄ, доречно надавати пріоритет сфері соціально-економічного розвитку територій, створенню транскордонних кластерів, активізації співробітництва у сфері підприємництва, що забезпечить створення нових робочих місць у карпатському регіоні. Необхідно також сприяти інфраструктурному забезпеченню (фінансовому, інформаційному, соціальному, туристично-рекреаційному тощо) вказаної території, що суттєво посилить її конкурентоспроможність в економічному середовищі.

Цілком очевидно, що Україна не повною мірою використовує ресурсний потенціал Єврорегіону «Карпати» як регіональної платформи прискорення євроінтеграційного процесу. Безперечно, що на сучасному етапі його розвитку виникають певні труднощі, зумовлені низкою причин, головни-

ми з-поміж яких є: статут асоціації, що не зовсім відповідає сучасним міжнародним тенденціям та суспільним запитам; різне бачення країнами-членами КЄ перспективних напрямів його розвитку; відсутність уніфікованих джерел фінансування діяльності асоціації. Слід зважити й на ті обставини, що в європейському контексті концептуально змінились підходи до налагодження та провадження територіальної співпраці. Відтак ідеологічні постулати Карпатського Єврорегіону також потребують ревізії, бо в іншому випадку – ця «інституція може залишитися лише форумом для висловлення думок її членів, а не активним актором на європейській арені територіальної співпраці» [3, с. 122]. Не менш важливими для розвитку регіону є й інші фактори, а саме: занадто великий територіальний масштаб асоціації, що ускладнює багатосторонні контакти в рамках єврорегіону; надмірна політизація КЄ, за якої ступінь залучення до транскордонних ініціатив центральних урядових структур є більшою, ніж місцевих органів влади і громад; недостатня фахова підготовка управлінських кадрів, які приймають рішення щодо пріоритетів розвитку асоціації; неналежний рівень висвітлення діяльності КЄ у ЗМІ та електронних ресурсах; наявність національних та етнічних проблем, які дестабілізують розвиток єврорегіону; протиріччя у митному і податковому законодавстві країн-учасниць Карпатського єврорегіону тощо [5, с. 179-180].

Для повноцінного використання українською стороною потенціалу Карпатського Єврорегіону слід здійснити низку заходів, з-поміж яких пріоритетними є уніфікування переваг розвитку Львівської, Закарпатської, Чернівецької, Івано-Франківської областей із концептуальними положеннями Карпатської Конвенції, Державною програмою сталого розвитку Українських Карпат, а також норм вітчизняного законодавства з інституційно-правовими нормами Європейського Союзу, які регулюють міждержавне міжрегіональне співробітництво. Актуальним залишається і створення

європейської макрорегіональної Стратегії розвитку для Карпат як важливого чинника територіального гуртування і поглиблення співпраці не лише між Карпатськими державами і регіонами, а й між Європейським Союзом та його Східними партнерами [4].

Важливо, що лише спільні зусилля суспільств, парламентів, урядів і місцевої влади Карпатських країн є запорукою успішного просування інтересів Карпат на європейському форумі. У контексті цієї проблематики не менш значимим є створення Карпатської мережі парламентського співробітництва країн цього регіону, пріоритетним завданням якої є підтримка постійних контактів між законотворцями країн Карпатського регіону в усіх сферах його інтересів. До прикладу, в Сеймі Республіки Польща створено парламентську структуру співпраці – Карпатську парламентську групу, діяльність котрої спрямована на об'єднання зусиль парламентів для забезпечення сталого розвитку цього гірського регіону. У нинішньому скликанні Верховної Ради України також ініційовано заснування міжфракційного об'єднання «Карпати» за участю зацікавлених депутатів зі Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей. Однак подібні групи слід організовувати не тільки в окремих національних законодавчих органах, а й в Європейському Парламенті також. У перспективі зусилля необхідно спрямовуватися на створення Карпатської парламентської асамблеї.

Також одним із першочергових завдань є прийняття урядової програми розвитку Карпатського регіону (Національна програма сталого розвитку Українських Карпат), яка може стати дієвим інструментом забезпечення сталого, збалансованого розвитку гірських територій українських Карпат, підвищення їхньої економічної конкурентоспроможності та рівня життя місцевого населення тощо. Програму треба створювати із залученням науковців, політиків, громадськості та місцевої влади, логічно та послідовно поєднувати інтереси

областей, регіонів та Карпатського Єврорегіону. Доцільним та обґрунтованим є й створення Координаційної Ради при Президентові України з питань розвитку єврорегіонів, до складу якої мають увійти представники різних наукових інституцій, фахівці зі специфіки карпатського регіону. Отже, прискорення євроінтеграції України значною мірою залежить від розвитку транскордонного співробітництва, налагодження активної взаємодії між громадськими, бізнесовими та управлінськими організаціями українських регіонів із територіями країн-членів євроспільноти.

Література:

1. Біла С. Карпатський Єврорегіон як чинник європейської інтеграції України / Світлана Біла, Валентина Романова // Стратегічні пріоритети. – 2013. - № 3. – С.78 – 88.
2. Біла С. Щодо активізації міждержавного міжрегіонального співробітництва західних регіонів України в рамках Єврорегіону «Карпати» / Світлана Біла, Валентина Романова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1236/>
3. Горбовий В. Системні проблеми Карпатського Єврорегіону та шляхи їх вирішення / В.Горбовий, Г.Литвин[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Mitryaeva2009/20.pdf>
4. Лукша О. Майбутнє карпатського регіону вирішується вже сьогодні // О.Лукша, І. Ревтій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://carpathia-journal.org/transkordonne-spivrobotnytstvo/majbutne-karpatskoho-rehionu-vyrishuetsya-vzhe-sohodni-2>
5. Мателешко Ю.П. Головні аспекти і проблеми дослідження Карпатського Єврорегіону в українській науці (1993-2013) / Ю.П.Мателешко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія». – 2013. – Вип. 2 (31). - С. 177-183.
6. Чекаленко Л. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. - 2 вид.–/ Людмила Дмитрівна Чекаленко. – К.: Кондор, 2011. – 290 с.